Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului pentru a se permite continuarea programelor de cooperare teritorială PEACE IV (Irlanda-Regatul Unit) și Regatul Unit-Irlanda (Irlanda-Irlanda de Nord-Scoția) în contextul retragerii Regatului Unit din Uniunea Europeană

[COM(2018) 892 final – 2018/0432 (COD)]

(2019/C 190/05)

Raportor general: **Jane MORRICE**

Sesizare	Parlamentul European, 14.1.2019
	Consiliul Uniunii Europene, 15.1.2019
Temei juridic	Articolul 178 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în sesiunea plenară	20.2.2019
Sesiunea plenară nr.	541
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/abțineri)	102/1/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Sprijinul continuu al UE pentru Irlanda de Nord, îndeosebi prin intermediul programelor PEACE și Interreg, după retragerea Regatului Unit din UE, este nu numai esențial, ci și indispensabil, după cum indică natura complexă a dezbaterilor privind frontiera dintre Regatul Unit și Irlanda din cadrul negocierilor privind Brexitul.

1.2. CESE salută călduros propunerea de continuare a programului PEACE al UE în Irlanda de Nord și în comitatele de graniță ale Irlandei după retragerea Regatului Unit din UE. Apreciind prioritatea acordată de UE sprijinirii procesului de pace, CESE recunoaște contribuția semnificativă adusă de programul PEACE la menținerea păcii în regiune. Această afirmație este în concordanță cu concluziile Parlamentului European din septembrie 2018 ([1]), în care programul PEACE este descris ca un model pentru restul lumii.

1.3. Mai mult, în lumina caracterului destabilizator al incertitudinii politice, economice și sociale cauzate de Brexit, pentru actorii societății civile este vital ca UE să își mențină angajamentul de a face tot ceea ce-i stă în putință pentru a garanta evitarea apariției oricărui conflict în Irlanda de Nord și ca această regiune să-și continue parcursul de reconciliere, utilizând abordarea ascendentă specifică UE în materie de construire a păcii și soluționare a conflictelor.

1.4. Programul european pentru pace și reconciliere (PEACE) este cel mai valoros și de succes instrument de consolidare a păcii utilizat vreodată de Uniunea Europeană într-o situație de conflict. Înființat în 1995 ca răspuns la acordurile de încetare a focului din Irlanda de Nord, programul PEACE a investit peste 2 miliarde EUR în proiecte intercomunitare, transfrontaliere și în alte proiecte din domeniul reconcilierii în cei 24 de ani de la crearea sa.

1.5. Salutat de toate părțile semnatare ale Acordului din Vinerea Mare/de la Belfast întrucât aduce o contribuție semnificativă la procesul de pace, programul PEACE este unic, în măsura în care merge mai departe decât orice intervenție realizată de UE pe propriul său teritoriu. El reunește părțile interesate din Regatul Unit și din Irlanda sub egida UE, cu unicul scop de a proteja procesul de pace și de a promova consolidarea păcii în regiune și în afara acesteia.

([1]) Președintele Consiliului European, Donald Tusk: „Nu vom pune în pericol pacea și nici nu vom stabili o dată de expirare pentru reconciliere ... dați-ne o garanție credibilă pentru pace în Irlanda de Nord, iar Regatul Unit va părăsi UE de pe poziția unui prieten demn de încredere.”

1.6. Caracterul urgent al situației create de Brexit și de eventuala retragere a Regatului Unit necesită un răspuns din partea UE pentru a proteja procesul de pace, și anume o reacție care să corespundă noilor nevoi ale regiunii în contextul post-Brexit. Prin consolidarea sprijinului pentru continuarea programelor transfrontaliere PEACE și Interreg, UE face pași importanți în direcția cea bună. Deși este un angajament care, din motive evidente, stă la baza unei părți vitale a sprijinului pe care UE îl aduce acestei regiuni, se poate face și ar trebui să se facă mai mult.

1.7. Atât în timpul negocierilor privind Brexitul, cât și după încheierea lor, nevoile mai urgente vor deveni evidente dacă tensiunile la nivelul comunității vor continua să crească și dacă clivajele dintre „loialitățile"britanice/irlandeze se vor accentua, nu numai în rândul populației, ci și la frontiere. Un semn de „bunăvoință"din partea UE ar putea include angajamentul de a spori fondurile acordate programului PEACE de către UE în cadrul următorului ciclu de finanțare și de a amplasa un Centru european pentru pace și reconciliere la Belfast, astfel cum s-a sugerat în rapoartele anterioare ale CESE/PE/CE ([2]). Aceasta ar constitui o dovadă concretă a angajamentului pe termen lung al UE față de procesul de pace.

2. **Context**

2.1. Recunoscând gravitatea și caracterul sensibil al situației din Irlanda de Nord, primul program PEACE a urmărit să creeze un instrument global, care a încercat să elimine barierele dintre comunități ostile și divizate. Înființat în urma consultării cu părțile interesate din rândul actorilor politici, al administrației și din sectorul voluntariatului, programul PEACE are o abordare ascendentă care implică în mod activ categoriile cele mai vulnerabile din societate, inclusiv copiii, femeile, victimele și protagoniștii conflictului.

2.2. Prin intermediul unei serii de intervenții, au fost create organizații de teren în cadrul programului PEACE 1, pentru a lucra în paralel cu „ceilalți", plasând controlul și distribuția marii majorități a fondurilor UE sub autoritatea grupurilor și consiliilor locale. Programul PEACE a promovat proiecte care vizează consolidarea păcii, soluționarea conflictelor, înțelegerea comună, depășirea traumelor și rezolvarea problemelor moștenite din trecut. Succesele acestui program sunt numeroase, iar contribuția pe care a adus-o la crearea condițiilor propice pentru încheierea acordului de pace din 1998 nu poate fi subestimată. În prezent, programul PEACE este gestionat de Organismul pentru programe speciale UE (SEUPB), o organizație transfrontalieră între Regatul Unit și Irlanda, instituită prin acordul care reglementează toate finanțările UE transfrontaliere și în favoarea păcii.

2.3. Continuarea programului PEACE este vitală pentru a se garanta că regiunea nu se va regăsi din nou în situații de conflict atunci când se va confrunta cu provocările legate de clivajele în materie de „loialități", care s-ar putea agrava după Brexit, astfel cum sugerează tensiunile devenite evidente pe parcursul negocierilor. Continuarea programului PEACE este în prezent mai importantă decât în orice alt moment din 1998 și până acum. Angajamentul luat în timpul negocierilor privind Brexitul de a susține Acordul din Vinerea Mare/de la Belfast și de a garanta că nu va exista o frontieră strict controlată este binevenit, iar programul PEACE poate juca un rol crucial în sprijinirea oricărei tranziții. Problema frontierei irlandeze va rămâne principala provocare a Brexitului după negocierile actuale, acesta fiind motivul pentru care programele transfrontaliere PEACE și Interreg și dialogul continuu dintre Regatul Unit și Irlanda sunt esențiale și critice.

3. **Recomandări generale**

3.1. Ar trebui avută în vedere îmbunătățirea inițiativei odată cu reînnoirea sa, în 2020, sub denumirea de PEACE Plus. Îmbunătățirile ar trebui să vizeze următoarele cinci domenii principale.

3.1.1. Un accent mai mare pe promovarea unei societăți comune prin eforturi intercomunitare reale. Printre domeniile prioritare ar trebui să se numere sprijinul sporit pentru educația integrată și promovarea schimburilor transfrontaliere în materie de mass-media, cultură și sport. De asemenea, așa cum o arată numeroasele „ziduri ale păcii"care separă societățile segregate, ar trebui să se acorde prioritate activității de îmbunătățire a mediului fizic și social de către comunități.

3.1.2. Sprijinul acordat proiectelor care vizează „o singură identitate"ar trebui utilizat pentru a consolida încrederea în cadrul comunităților segregate doar dacă reprezintă un real pas înainte spre interacțiunea cu „ceilalți". Potrivit observațiilor unui comentator bine informat, problema este că anumite finanțări din cadrul programului PEACE oferă prea multe recompense și impun prea puține sancțiuni.

3.1.3. Activitățile de comunicare legate de programul PEACE nu respectă cerințele esențiale pentru a se garanta că cetățenii sunt pe deplin conștienți de rolul UE. SEUPB depune eforturi în acest sens, însă Comisia Europeană, departamentele din cadrul guvernelor, formatorii de opinie și alți actori relevanți ar trebui să facă mai mult pentru a admite, a explica și a recunoaște rolul jucat de UE, utilizând imaginea de marcă a porumbelului alb ca simbol al proiectelor PEACE pe care Uniunea le finanțează.

([2]) A se vedea Avizul CESE SC/029 – Procesul de pace din Irlanda de Nord, adoptat la 22 octombrie 2008 (JO C 100, 30.4.2009, p. 100).

3.1.4. Procese clare de monitorizare și evaluare, pentru a se garanta că rezultatele sunt măsurate în egală măsură în funcție de caracterul lor transformator, și nu numai în funcție de iscusința experților în a bifa căsuțe. Unele grupuri comunitare mici, care au cea mai mare nevoie de sprijin, au afirmat că fondurile UE „nu merită efortul"și că ele reprezintă o presiune puternică asupra unor resurse umane prețioase, pe care nu-și permit să le risipească.

3.1.5. Conform unei rezoluții adoptate de Parlamentul European în 2018 ([3]), PEACE ar trebui să servească drept model european și să fie promovat pentru a obține o pace durabilă în alte părți ale Europei și la nivel mondial. Această idee este conformă celei dintr-un aviz al CESE prin care se propune o inițiativă globală de consolidare a păcii condusă de UE, după modelul programului PEACE, creând o cale europeană a păcii din Irlanda de Nord și până la Nicosia. Cunoscută sub numele de „Calea porumbelului alb"(*The White Dove Way*), aceasta ar merge pe urmele pelerinului irlandez Columbanus, s-ar continua de-a lungul Frontului de Vest și apoi prin Balcani, pentru a pune în legătură cele două insule divizate situate la cele două extremități ale Europei ([4]).

3.2. Deși principala direcție de urmat pentru îmbunătățirea anumitor aspecte ale programului PEACE este dictată de „Bruxelles", noul program „PEACE Plus"2020 oferă ocazia de a relua dialogul cu societatea civilă pentru a consolida obiectivele și valorile UE în Irlanda de Nord. Acest demers nu ar trebui să sporească birocrația, ci să contribuie la consolidarea încrederii și a înțelegerii rolului UE în sprijinul păcii și al reconcilierii.

3.3. Ar trebui instaurat un proces de consultare, similar celui stabilit de fostul președinte al Comisiei Europene, Jacques Delors, pentru programul PEACE 1 în 1994, nu numai pentru a reafirma responsabilitatea comunității în ceea ce privește consolidarea păcii, ci și pentru a permite împărtășirea învățămintelor desprinse. După modelul grupului operativ înființat de dl Delors înainte de încheierea mandatului său, acest proiect ar putea fi condus de președintele Juncker, în colaborare cu cei trei deputați europeni din Irlanda de Nord și cu secretarul general al Comisiei Europene, conlucrând cu actualul grup operativ al Comisiei, SEUPB și cu șefii birourilor Comisiei Europene din Belfast, Dublin și Londra.

4. **Principalele recomandări specifice pentru ciclul de finanțare a programului PEACE după 2020**

— Ar trebui să se acorde mai multă importanță proiectelor care integrează atât angajamente în favoarea „unei singure identități", cât și angajamente intercomunitare. Trebuie să se acorde preferință programelor colaborative.

— Durata programului PEACE ar trebui extinsă. Transformarea conflictului va necesita timp și impune un angajament pe termen mai lung decât ciclurile de finanțare actuale.

— Ar trebui să se aibă în vedere recomandarea ca viitoarele proiecte finanțate prin intermediul programului PEACE al UE să afișeze simbolul „Porumbelul alb"și drapelul european, însoțite de cuvintele „Finanțat prin programul PEACE al UE".

— Organismele de monitorizare a programului PEACE ar trebui să continue să includă reprezentanți ai societății civile, fără a se limita la cei mai ușor de mobilizat sau la cei cu vechime. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a ajuta actorii din cadrul comunităților să se dezvolte.

— Ar trebui avută în vedere crearea, sub egida programului PEACE, a unor comitete locale care să asigure legătura cu consiliile, Adunarea Irlandei de Nord și cu alți factori de decizie.

— Promovarea conceptului „Calea porumbelului alb", punerea în rețea, în întreaga Europă, a promotorilor păcii, utilizarea *poveștilor autentice* pentru a crește gradul de conștientizare a conflictelor și pentru a-i implica în mod activ pe cetățeni prin intermediul procesului de pace.

([3]) Rezoluția Parlamentului European din 11 septembrie 2018referitoare la impactul politicii de coeziune a UE asupra Irlandei de Nord.

([4]) A se vedea Avizul CESE „Calea porumbelului alb"(*White Dove Way*) – Propunere de strategie de consolidare a păcii la nivel mondial, condusă de UE – nepublicat încă în Jurnalul Oficial.

— Reafirmarea angajamentului inițial privind crearea unui Centru european pentru pace în Irlanda de Nord, cu legături cu un centru din Nicosia, în calitate de centre de transfer de practici concrete în materie de consolidare a păcii în Europa și în întreaga lume, astfel încât de cunoștințele acumulate în mod laborios pe parcursul procesului de pace din Irlanda de Nord și în alte părți ale lumii să continue să beneficieze și alte societăți aflate în situații de conflict și postconflict.

Bruxelles, 20 februarie 2019.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER